

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ РОЗВИТКУ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Алексєєнко-Лемовська Л.В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

професор кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти

та дитячої творчості факультету педагогіки і психології

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Необхідність розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів у системі неперервної освіти зумовлена новими тенденціями в інформаційному суспільстві, пов'язаними з накопиченням наукових і методичних знань, необхідністю пошуку ефективних механізмів їх передачі та використання, швидкою зміною дидактико-методичного забезпечення навчально-виховного процесу як у вишах, так і в дошкільних навчальних закладах. В умовах модернізації освіти перехід від теорії до практики вимагає від вихователів готовності до організації методичної роботи в дошкільному навчальному закладі.

Розвиток методичної компетентності є процесом, що триває протягом усієї професійно-педагогічної діяльності вихователя дошкільного навчального закладу. Розглядається процес розвитку методичної компетентності як багаторівневий. Виходячи з пріоритетних завдань методичної роботи, виділяють три рівня розвитку методичної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу: базовий – розвиток відбувається на наявному рівні методичної компетентності в індивідуальному режимі методичного супроводу; продуктивний – вихователь виступає як активний учасник методичної системи дошкільного навчального закладу); креативний – процес розвитку відбувається самостійно на основі самореалізації, носить дослідний і творчий характер.

Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів являє собою інтегральну багаторівневу професійно значущу характеристику особистості та діяльності педагога, що базується на результативному професійному досвіді; відображає системний рівень функціонування методологічних, методичних і дослідницьких знань, умінь, досвіду, мотивації, здібностей і готовності до творчої самореалізації в науково-методичній і педагогічній діяльності в цілому,

передбачає оптимальне поєднання методів професійної педагогічної діяльності.

Методику розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів у системі неперервної освіти доцільно віднести до категорії систем, оскільки вона може розглядатись лише як упорядкована множина взаємопов'язаних компонентів (мети, змісту, методів, форм, засобів), що є цілісним утворенням.

До розроблення і впровадження моделі та методики розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів у системі неперервної освіти з урахуванням попередньої підготовленості та прогнозування можливостей подальшого професійного зростання особистості застосовується системний, компетентнісний й середовищний підходи, які ґрунтуються на методологічному, теоретичному та методичному рівнях.

Методологічний рівень забезпечує безперервність і системність процесу розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів, відображає взаємозв'язок ключових наукових положень щодо організації методичної роботи в дошкільному навчальному закладі та базується на низці наукових підходів (системний, компетентнісний, середовищний) і принципів.

Реалізація у дослідженні системного підходу дозволяє виявити інтегративні системні властивості й якісні характеристики, забезпечує системне світорозуміння, прагнення до цілісного осягнення досліджуваного феномена. Системний підхід – це спосіб наукового пізнання та практичної діяльності, що вимагає розгляду частин у нерозривній єдності з цілим [1]. Сутність системного підходу полягає в тому, що відносно самостійні компоненти розглядаються не ізольовано, а в їх взаємозв'язку, в розвитку і русі.

Компетентнісний підхід дає змогу розглянути розвиток методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів як поетапний процес набуття знань, практичних умінь організації методичної роботи в дошкільному навчальному закладі та досвіду емоційно-ціннісного ставлення до суб'єктів і способів педагогічної діяльності, що відповідає запитам дошкільників і вимогам постіндустріального суспільства до особистості вихователя. Перспективність використання компетентнісного підходу полягає в тому, що він передбачає високу готовність випускника вищого навчального закладу до успішної діяльності в різних сферах [2].

Середовищний підхід є теоретико-методологічною основою педагогічної діяльності, передбачає створення спеціального середовища управління процесом розвитку суб'єктів педагогічного процесу, забезпечує проходження таких базових процедур: середовищстворення, наповнення ніш, інверсія середовища, спрямована на відновлення розуміння середовища. Система дій із середовищем повинна перетворювати його на засіб комплексного цілеспрямованого впливу на особистість. Середовище розкриває ті чи інші можливості для розвитку особистості педагога, надає можливості спів-буттєвого статусу: спів-спілкуватися, співдружності з іншими людьми, співпраці з ними, суперництва, співпереживання. Чим більше і повніше особистість використовує можливості середовища, тим успішніше відбувається її вільний і активний саморозвиток [3].

Методологічними орієнтирами розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в системі неперервної освіти виступають принципи врахування індивідуальних і колективних форм методичної роботи, випереджаючого реагування, продуктивності, покороковості, проблемності, професійної доцільності.

Методологічний рівень забезпечує реалізацію комплексу психолого-педагогічних умов: наявність ціннісного ставлення до педагогічної діяльності на основі інтеграції особистісної позиції вихователя та його загальнокультурних, психолого-педагогічних, методологічних і методичних знань, актуалізації індивідуального досвіду; включення вихователя в активну творчу взаємодію в системах «вихователь – дитина», «вихователь – вихователь», «вихователь – вихователь-методист», «вихователь – батьки» на основі «суб'єкт-суб'єктних» відносин; здійснення диференційованого цілісного методичного супроводу діяльності вихователя, який має аналітичний характер, а його результати – діагностичну спрямованість, і передбачає вироблення педагогічних умінь і навичок, необхідних для самостійного здійснення педагогічної діяльності (самоорганізація, саморегуляція); інтеграція освітнього середовища вищих навчальних закладів, закладів післядипломної педагогічної освіти й освітнього середовища дошкільного навчального закладу; методичне забезпечення організації методичної роботи в дошкільному навчальному закладі та системний моніторинг стану розвиненості методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів; вмотивованість до постійного професійно-методичного саморозвитку та самовдосконалення, рефлекс-

сія педагогічних дій на різних етапах діяльності (самоаналіз, самооцінка).

Методичний рівень передбачає створення методичного забезпечення професійної діяльності вихователів дошкільних навчальних закладів, критерії (мотиваційний, когнітивний, методичний, операційний), показники та рівні розвиненості методичної компетентності, моніторинг її результативності; поетапну апробацію методики розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів, що базується на сучасних наукових підходах, загальнопедагогічних і методичних принципах, враховує специфіку підготовки та перепідготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до означеного виду професійно-педагогічної діяльності.

Ефективність розвитку методичної компетентності залежить від забезпечення багаторівневої організації методичної роботи: на стратегічному рівні це підготовка кадрів, вивчення досвіду практичної роботи вихователів дошкільних навчальних закладів; на тактичному рівні – зміни підходів до організації методичної роботи в дошкільних навчальних закладах, методичної підготовки вихователів; на оперативному рівні – безпосередня організація методичної роботи в дошкільних навчальних закладах, оновлення методів і прийомів методичної роботи; оновлення змісту навчальних дисциплін щодо організації методичної роботи; використання діагностичних комплексів з метою проведення моніторингу якості організації методичної роботи в сучасних дошкільних навчальних закладах.

Отже, необхідно забезпечити неперервність і системність процесу розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів, реалізацію комплексу психолого-педагогічних умов; запровадження методики розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів у системі неперервної освіти, що базується на сучасних наукових підходах, загальнопедагогічних і методичних принципах, враховує специфіку підготовки та перепідготовки вихователів до означеного виду професійно-педагогічної діяльності.

Література

1. Андрущенко В.П. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів ХХІ століття / В.П. Андрущенко, В.І. Бондар // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки. – 2010. – Вип. 1(28). – С. 12 – 20.

2. Глузман О.В. Базові компетентності: їхня сутність та значення у життєвому успіху особистості / О.В. Глузман // Гуманітарні науки. – 2009. – № 1(17). – С. 6 – 15.

3. Ярошинська О. Середовищний підхід в професійній освіті: теоретичні засади та перспективи впровадження [Електронний ресурс] / О. Ярошинська // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2011. – № 4(1). – С. 104 – 109.